

La via atras Vuorz ei stretga. Biars vischins ein buca prompts d'acceptar in augment dil traffic da transit.

FOTOS H. HUONDER

Cun rodund 200 habitonts ei Andiastr (foto) la pintga dallas treis vischnauncas. Vuorz dumbra 340 e Breil rodund 1260.

Uss ei la decisiun els mauns dil pievel

Vischinas e vischins da Breil, Vuorz ed Andiastr ein vegni orientai il venderdis davart il project da fusiun

DA HANS HUONDER / ANR

■ Il project da fusiun dallas vischnauncas da Vuorz, Andiastr e Breil ei sin meisa. Las proximas jamnas vegn il contract da fusiun preparaus e la fin d'jamna dils 24 e 25 da zercladur 2017 decidan las vischnauncas davart la fusiun. Il mument caschuna surtut la via da colligiaziun empau discussiuns. Rodund 250 habitonts e habitonts dallas treis vischnauncas ein serendi il venderdis sera ella halla plurivalenta a Danis-Tavanasa per laschar orientar davart il project da fusiun. La gruppa cun representants dallas treis vischnauncas da Breil, Andiastr e Vuorz ha reglau bein en qual detagl. Vegnida sustenida eis ella en quei grau surtut dil meinaproject *Ursin Fetz* dalla Scol'aula per tecnica ed economia Cuera sco era da *Guido Fry* sco cussegliader pertuccont la via da colligiaziun. Igl urari entochen la decisiun ei clars: Las proximas jamnas vegn il contract da fusiun preparaus e silsunter han liug orientaziuns en mintga singula vischnaunca. Ils 29 da matg 2017 decida il cussegl da vischnaunca da Breil ed en cass d'in gie vegnan ils documents da votar mess sin posta paucs dis pli tard. Suenter 2012 eis ei la secunda emprova concreta d'ina fusiun dallas treis vischnauncas che coopereschan gia stretgamen sil sectur dil turissem.

Fusiuns ein actualas

«Ina fusiun da vischnauncas ei secapescha pli sempli en in liug cun in clar perimeter sco per exempel ella Val Müstair ni Bregaglia», di Fetz. A Vuorz ed Andiastr ei numnadamein era la varianta d'ina fusiun cun Glion stada in tema. Avon rodund in onn han las duas vischnauncas decidu da menar las contractivas cun Breil. Il cantun ha puntuau: Andiastr e Vuorz ston semover comunablamen en ina ni l'autra direcziun. Sco quei che Fetz constatescha ein fusiuns da vischnauncas actualas ell'entira Svizra ed ein buc in fenomen dallas muntognas. Quei muossa la statistica. Dapi igl onn 2000 ei il diember da vischnauncas en Svizra sereducius per 20 pertschien sin biebein 2200. El Grischnun dat ei il mument 112 vischnauncas. Fetz che ha accumpignau differentas fusiuns ed analisau talas era ella Bassa puntuescha: «Per motivs finanzials ston ins buca fusiunar. Fusiuns sliagian buca tut ils problems, mo ellas ein perspectives per migliurs.» Cun rodund 1800 habitonts fuss la vischnaunca nova semtgada per las sfidas dils proxims onns. «Ils proxims 20 onns stuessen nus segiramein buca far patratgs da fusiunar cun enzargi auters», di il president communal da Breil, *Clau Schlosser*.

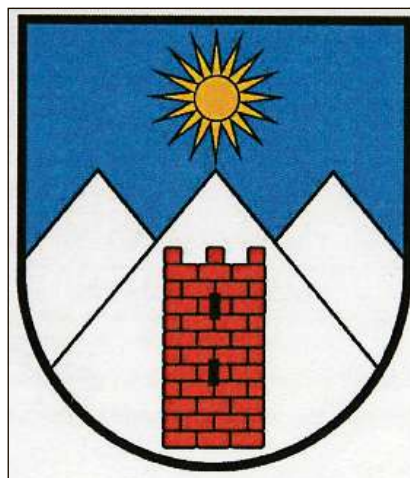
Pei da taglia da 100 pertschien

Aschilunsch che la vischnaunca nova daventa realitad duei ella haver num Breil.

Il pei da taglia duei vegnir fixaus sin tschien pertschien. Igl uoppen – ch'ei adina puspei era staus en discussiun – ei in cumpromiss. Tenor *Sven Seeli*, genau a Vuorz, ha mintga vischnaunca saviu exprimer in giavisch. La finfinala ein quels vegni uni: In sulegl (Andiastr), ils Cavi-strai (Breil) ed in casti (Vuorz, Munt Sogn Gieri). La vischnaunca nova duei haver ina structura politica analoga a quella che Breil ha oz. Radunonza communal e votaziun all'urna, cussegl da vischnaunca cun 13 commembers e suprapostonza communal cun tschun commembers. Ell'emprema perioda d'uffeci duei Breil haver otg, Vuorz treis ed Andiastr dus sezs el parlament. La suprapostonza communal duei secumponer da treis commembers da Breil e mintgamai in da Vuorz ed Andiastr. Breil duei esser ina vischnaunca romontscha.

Fusiun e via

La votaziun dil zercladur davart il contract da fusiun duei vegnir cumbinada cul credit per la via da colligiaziun. La via preferida dalla gruppa da lavur ei ina varianta sur Migliè ed ei calculada cun tschun milliuns francs. La via ei necessaria denter auter pils transports da scolarets e scolars. La gruppa da lavur ha studegiu pliras variantas da via. Quella cheu che meina sin in trasè existent d'ina via da meglieraziun vegn favorisada. Per ch'il traffic a Breil ed anavos meini egl avegnir buca cupleinamen sur quella via duein restricziuns vegnir relaschadas. «La via asgta buca daventar ina scursanaziun per la via cantunala existenta sur la Via Alpsu», di *Guido Dietrich*, president communal da Vuorz.

Igl uoppen dalla vischnaunca nova.

Quei mument che la via ei realisada duein las scolas vegnir fusiunadas. La finamira ein partiziun da scoletta a Danis, Breil e Vuorz. La scola primara duei lu esser a Breil (1.–4. classa) e Danis (5.–6. classa). Il scalem superiuor duei vegnir menaus a Danis. Tenor il menader da scola *Michael Friberg* lubescha il diember da naschientschas actual quella repartiziun. Ella media han las treis vischnauncas giu ensemen ils davos onns 15 naschientschas. La fusiun dil menaschi da scola succeda quei mument che la via da colligiaziun ei baghegiada. Entochen lu vegnan ils scolars d'Andiastr e Vuorz ad ir vinavon a scola a Rueun.

Aultas investiziuns

Tenor la lavur dalla gruppa da project eis ei clar che Vuorz ed Andiastr vegnan strusch da dar il damogn il proxims onns als projects ch'ei sin rucca. Ils proxims tschun onns ein investiziuns

ell'altezia da mintgamai varga 2000 francs per habitont previdas leu. Quei ei claremen sur la media cantunala. A Breil ein investiziuns da 1000 francs per persuna previdas. «Senza ina fusiun fussen las investiziuns da Vuorz ed Andiastr buca realisablas e stuessen vegnir spustadas», di Fetz. Il cantun ei prompts da contribuir 6,05 milliuns francs vid la fusiun. Da quei ein 1,58 milliuns francs la contribuziun da promoziun. Per la via eis el prompts da sbursar dus milliuns francs. Ina planisaziun da finanzas muossa che las treis vischnauncas – mo oravontut Andiastr e Vuorz – stattan meglier egl avegnir en ina vischnaunca fusiunada cun Breil. Gest en vesta ad ina reducziun dils tscheins d'aua savess la situaziun daventar critica. En cass d'in gie vegnessen ils fatgs forestals integrai ella vischnaunca nova. Il mument ein Vuorz ed Andiastr el revier forestal da Glion. Tenor il president communal d'Andiastr, *Sievi Sgier*, sedessen cun la fusiun era novs aspects dalla collaboraziun economica. Ils dretgs verterants dall'agricultura – per exempel alps – duein haver vigur era egl avegnir e pils fraus duei vegnir cattau soluziuns tenor fracziuns. Il persunal dallas vischnauncas duei vegnir integrais el menaschi niev, eventualmein cun midadas dil pensum.

Damondas criticas

Alla sera d'informaziun il venderdis a Danis-Tavanasa ha ei dau ina viva discussiun davart il project da fusiun. Ils pli biars votums han pertuccau la via da colligiaziun. Quella seigi in luxus e prendi dils purs bia terren agricol per in cagna.

Leutier stoppi vegnir erigiu ina via da viandar separada. Tenor *Dietrich* ei quei ina prescripziun cantunala. Mo era in eventual augment dil traffic atras il vitg da Vuorz ha dau da discutir. Dalla vart dallas autoritads ei vegniu sincerau ch'ins prenda las mesiras pusseivlas per tener quel en rama. Tenor *Sgier* fa ei senn da far ussa dumbraziuns da vehichels, respectivamein suenter la fusiun, per aschia saver decider davart ulteriuras restricziuns dil traffic. En mintga cass prendien ins serius quellas damondas. Ella discussiun ha ei denton era dau clars votums en favur d'ina fusiun. Aschilunsch che quella daventa realitad va ella en vigur l'entschatta 2018.

LA QUOTIDIANA

Editura: Samedia Publishing AG
 Edittur: Hanspeter Lebrument
 CEO: Andrea Mastüger

Schefredactur: Martin Cabalzar
 Redacziun

Agentura da Novitads Rumantscha (ANR):
 Flurin Andry (fa), Augustin Beeli (abc),
 Andreas Cadonau (ac), Claudia Cadruvi (vi), Gieri
 Antoni Caviezei (gac), Annatina Filli (afi), Hans
 Huonder (hh), Susi Rothmund (sr), Gion Nutegn
 Stgier (gns).

Collavurators redacziunals:
 Giuseppe Capaul (gc), Lucas Deplazes (ld).
 Adressas redacziunals:
 La Quotidiana, Via Sommerau 32, 7007 Cuira,
 tel. 081 255 57 10,
 mail: redacziun@laquotidiana.ch

Agentura da Novitads Rumantscha (ANR)
 Via da Masans 2, 7000 Cuira,
 tel. 081 250 48 00, fax 081 250 48 03,
 mail: anr@spin.ch
 Surselva: tel. 081 936 47 00, fax 081 936 47 01,
 mail: surselva@anr.ch
 Engiadina: tel. 081 864 81 12, fax 081 864 81 22,
 mail: engiadina@anr.ch
 Surmeir: tel. 079 430 69 30, fax 081 684 32 82,
 mail: surmeir@anr.ch
 Schons: tel. 078 626 42 25
 mail: b.riedhauser@bluewin.ch

Editura Samedia,
 Via Sommerau 32, 7007 Cuira;
 tel. 081 255 50 50,
 mail: verlag@samedia.ch

Servetsch d'abunents e da distribuziun:
 Via Sommerau 32, 7007 Cuira,
 tel. 0844 226 226,
 mail: abo@samedia.ch

Inserats
 Samedia Promotion,
 Via S. Clau Sura 11, 7130 Glion
 tel. 081 920 07 17, fax 081 920 07 18,
 mail: ilanz.inserate@samedia.ch

La Quotidiana compra tschintg giadas ad emna
 Ediziun derasada: (Südstschweiz cumplet)
 76 504 exemplars, Ediziun vendida 73 188 exem-
 plars (WEMF-SW-beglaubigt, 2016)
 Derasaziun: 159 000 lecturs (MACH-Basic 2016-2)

Pretschs d'abunaments sut:
 www.suedostschweiz.ch/aboservice

Communicaziun da participaziun considerablas
 sin fundament da art. 322 CP:
 Südstschweiz Radio AG, Südstschweiz TV AG,
 Samedia Partner AG.

Dretgs d'edittur
 Igl è scumandà a terzas personas betg
 autorisadas da reutilisar en ina moda u maniera ils inse-
 rats stampads en quest titel u parts da quels, surtut cun
 endatar els en in servetsch d'online. Mintga cuntraven-
 ziu vegn persecutada giudizialmain da la societad da
 propaganda, suenter avair consultà la editura.

© Samedia

La vischnaunca nova duei purtar il num da Breil. Nossa foto muossa il vitg da Breil.